

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/134/2020
Identifikačné číslo spisu: 3818203033
Dátum vydania rozhodnutia: 30.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Oľga Trnková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:3818203033.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. J., bývajúceho v P., Z. X/X, zastúpeného Mgr. Petrou Hrubou, advokátkou so sídlom v Ilave, Mierové námestie 93, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 13C/17/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 23. decembra 2019 sp. zn. 16Co/20/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 23. decembra 2019 sp. zn. 16Co/20/2019 a rozsudok Okresného súdu Prievidza z 20. decembra 2018 č. k. 13C/17/2018-77 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Prievidza na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prievidza (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) medzitýmnym rozsudkom z 20. decembra 2018 č. k. 13C/17/2018-77 výrokom I. určil, že nárok žalobcu je čo do základu o náhradu škody a nemajetkovej ujmy daný a výrokom II. určil, že žalobca má voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s poukazom na článok 46 ods. 3, článok 19 ods. 2, článok 51 ods. 2, článok 144, článok 154c Ústavy Slovenskej republiky, článok 5 ods. 1, 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, § 4 ods. 1, § 5 ods. 1, § 8 ods. 5, § 9 ods. 1, § 19 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, § 11, § 13 ods. 1, 2, 3, Občianskeho zákonníka, § 255 ods. 1, § 262 ods. 2 CSP.

2. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal proti žalovanej náhrady škody a nemajetkovej ujmy titulom nezákonného rozhodnutia o väzbe, keď bol rozsudkom Okresného súdu Prievidza sp. zn. 3T/148/2014 z 13. februára 2015 v spojení s uznesením Krajského súdu Trenčín sp. zn. 2To/59/2015 oslobodený spod obžaloby Okresnej prokuratúry Prievidza č. k. 1 Pv 523/14/3307 z 21. októbra 2014 z dôvodu, že nebolo preukázané, že spáchal skutok, za ktorý bol obžalovaný. Do väzby bol žalobca vzatý uznesením Okresného súdu Prievidza sp. zn. 0TP/50/2014 z 13. júla 2014. Podanú sťažnosť Krajský súd v Trenčíne uznesením sp. zn. 23Tpo/49/2014 z 28. júla 2014 zamietol. Na základe uvedených skutočností došlo podľa žalobcu k zásahu do jeho súkromného a rodinného života

tým, že bol odlúčený od družky a maloletej dcéry. V čase vzatia do väzby bol zamestnaný ako robotník u R. L. L. H., A.: XX XXX XXX s mesačným príjmom 750,- eur v čistom. Po vzatí do väzby dcéra spolu s družkou ostali bez príjmu. Na základe uvedených skutočností adresoval Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, na čo mu žalovaná listom z 11.októbra 2017 oznámila, že mu nárok na náhradu škody nevznikol, keďže si väzbu zaviniť sám svojim predchádzajúcim životom.

3. Súd prvej inštancie mal v konaní preukázané, že potom, čo bol žalobca právoplatne dňa 15. decembra 2015 oslobodený spod obžaloby, v zákonnej lehote v zmysle § 15 a nasl. zákona č. 514/2003 Z. z. adresoval Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ktorú však žalovaná nepovažovala za dôvodnú, nakoľko si podľa nej mal väzbu zaviniť sám žalobca svojim predchádzajúcim životom. Súd prvej inštancie v rámci skúmania existencie podmienok zodpovednosti štátu za škodu, mal za splnenú, podmienku subjektu, t. j. orgánu štátu (orgán činný v trestnom konaní a súd), ktorý vydal rozhodnutie (uznesenie o vznesení obvinenia a uznesenie o vzatí do väzby), čím prejavil svoje oprávnenie a povinnosť rozhodovacieho charakteru, uplatňované pri ochrane porušených alebo ohrozených subjektívnych práv jednotlivcov, fyzických alebo právnických osôb. Uviedol, že uznesenie o vznesení obvinenia a uznesenie o vzatí do väzby vydané orgánmi činnými v trestnom konaní (policajtom - vyšetrovateľom) a súdom spôsobili žalobcovi škodu, spočívajúcu v zásahu do základných ľudských práv a slobôd, súkromného, rodinného a pracovného života. Na základe uvedeného súd považoval uznesenie vyšetrovateľa Obvodného oddelenia policajného zboru Handlová o začatí trestného stíhania ČVS:ORP-841/HA-PD-2014 z 1. júla 2014, uznesenie o vznesení obvinenia ČVS:ORP-841/HA-PD-2014 z 10. júla 2014 a uznesenie Okresného súdu Prievidza sp. zn. OTP/50/2014 z 13. júla 2014 v spojitosti s uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 23Tpo/49/2014 z 28. júla 2014 za nezákonné rozhodnutia, ktorými bola žalobcovi spôsobená škoda a nemajetková ujma. Súd sa nestotožnil s tvrdením žalovanej, že v danom prípade nebol daný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy a náhradu škody, keďže žalobca bol 3 x priestupkovo riešený, 8 x súdne trestaný za majetkovú trestnú činnosť a v čase vzatia do väzby bolo voči nemu vedené ďalšie trestné stíhanie v štádiu po podaní obžaloby za majetkovú trestnú činnosť, a teda, že si žalobca väzbu zapríčinil sám. Mal za to, že väzba predstavuje krajné a výnimočné opatrenie (ultima ratio), ktorého dôvodnosť nemôže vyplývať zo žalobcovej nepriaznivej minulosti. Navyše výsledky trestného konania ukázali, že v danom prípade žalobca nespáchal skutok, ktorý sa mu v obžalobe dával za vinu, čím sa podozrenie zo spáchania trestného činu nepotvrdilo, žalobca bol spod obžaloby oslobodený a vyšla tak najavo nezákonnosť rozhodnutia o vzatí do väzby. Vzhľadom na vyššie konštatovanú nezákonnosť zásahu do osobnostných práv žalobcu a skutočnosť, že si v zákonnej lehote uplatnil nárok na predbežné prerokovanie náhrady škody na príslušnom orgáne, mal súd za to, že nárok žalobcu je čo do základu náhrady škody a nemajetkovej ujmy daný v celom rozsahu. V ďalšej fáze konania pri rozhodovaní o samotnej výške náhrady škody a nemajetkovej ujmy uviedol, že bude vychádzať zo skutočnosti, že zodpovednostným subjektom je Slovenská republika, ktorá zodpovedá aj za odškodnenie podľa článku 5 ods. 5 Dohovoru za predpokladu, že tieto boli nezákonné, čo sa v danom konaní preukázalo. Pri rozhodovaní o výške odškodnenia žalobcu súd prvej inštancie bude postupovať okrem iného v zmysle rozhodnutia ESĽP vo veci Shilyayev proti Rusku, sťažnosť č. 9647/02 a prihliadať na povahu trestnej veci, celkovú dĺžku obmedzenia osobnej slobody a následky v osobnej sfére žalobcu, čo bude aj predmetom dokazovania, na základe ktorého súd prvej inštancie ustáli výšku nárokov žalobcu na náhradu škody a náhradu vzniku nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie úspešnému žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania, ktoré predstavujú v rozsahu jeho čistého úspechu v konaní 100 %.

4. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 23. decembra 2019 sp. zn. 16Co/20/2019 (ďalej aj „napadnuté odvolacie rozhodnutie“) potvrdil medzitimny rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I., a vo výroku II. ho (bez ďalšieho) zrušil. Žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

5. Odvolací súd bol v prejednávanej veci toho názoru, že medzitimny rozsudok súdu prvej inštancie je v napadnutej časti vecne správny. Podľa neho súd prvej inštancie vykonal dokazovanie dostatočným spôsobom, zaoberal sa tvrdeniami a dôkazmi strán sporu a zo zisteného skutkového stavu vyvodil

správny právny záver vo vzťahu k nároku žalobcu, čo do jeho základu o náhradu škody a nemajetkovej ujmy s poukazom na ním citované zákonné ustanovenia. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uviedol, že žalobca v konaní preukázal vznik nároku na náhradu škody a nemajetkovej ujmy čo do základu. Poukázal na to, že až pri dokazovaní oprávnenosti žalovanej výšky náhrady škody a nemajetkovej ujmy uplatnenej žalobou, bude možné zohľadniť povahu trestnej veci, celkovú dĺžku obmedzenia osobnej slobody, ako aj následky v osobnej sfére žalovaného.

6. Odvolací súd v ďalšom uviedol, že rozsudkom sa má rozhodnúť o celej prejednávanej veci a vyčerpať celý predmet konania, čo je prejavom hospodárnosti konania. Výnimkou je čiastočný rozsudok a medzitýmný rozsudok. Predpokladom vydania medzitýmneho rozsudku je jeho účelnosť. Výdanie medzitýmneho rozsudku bude možné spravidla vtedy, keď sa javí byť účelné v prvom rade ustálenie otázky opodstatnenosti uplatneného nároku. Základom prejednávanej veci, o ktorom môže súd rozhodnúť medzitýmnym rozsudkom, treba spraviť považovať všetky sporné otázky vyplývajúce z uplatňovaného nároku, ktoré musí posúdiť, ak má súd o veci rozhodnúť, s výnimkou výšky nároku. Otázky, ktoré sa týkajú základu nároku, možno totiž riešiť len v medzitýmnom rozsudku. Ak sa tak nestane, je vylúčené, aby na ne súd prihliadol v ďalšom konaní pri rozhodovaní o výške nároku. Skutočnosť, že súd rozhoduje len o základe prejednávanej veci, je potrebné výslovne vyjadriť nielen v záhlaví rozsudku, ale predovšetkým v jeho výroku. V prípade medzitýmneho rozsudku sa o výške nároku a o náhrade trov konania bude rozhodovať až v konečnom rozsudku. Odvolací súd sa preto stotožnil s postupom súdu prvej inštancie, keď tento v predmetnej veci rozhodol o nároku medzitýmnym rozsudkom.

7. Odvolací súd mal za to, že žalovaná v odvolacom konaní neuviedla žiadne tvrdenia, ktorými sa súd prvej inštancie nebol zaoberal a riadne ich neodôvodnil. Konštatoval, že súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil. Uviedol, že namietané skutočnosti zo strany žalovanej, bude možné zohľadniť až pri rozhodovaní o uplatnenej výške náhrady škody a nemajetkovej ujmy.

8. Za vecne správny, odvolací súd nepovažoval iba výrok o náhrade trov konania, keďže medzitýmnym rozsudkom sa konanie nekončí, a preto neexistoval dôvod na rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania. Z týchto dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. zrušil, nakoľko neexistovali dôvody na jeho vydanie (§ 389 ods. 1 písm. d/ CSP).

9. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

10. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“), a to podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP.

11. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP žalovaná namietala, že rozsudok odvolacieho súdu, je v časti týkajúcej sa otázky zavinenia si väzby žalobcom, neodôvodnený a nepreskúmateľný, keďže sa odvolací súd nevysporiadal s jej odvolacou námietkou týkajúcou sa naplnenia negatívnej podmienky v zmysle § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.. Za nepreskúmateľný ho považovala aj v časti, týkajúcej sa danosti základu nároku na náhradu majetkovej škody, nakoľko v konaní nebolo bez pochybností preukázané, že žalobca bol v rozhodnom období zamestnaný. Podľa názoru žalovanej si žalobca svoje väzobné stíhanie zaviniť sám. Z uznesenia o vzatí do väzby (uznesenie Okresného súdu Prievidza sp. zn. 0Tp/50/2014 z 13. júla 2014) vyplývalo, že v prípade ponechania žalobcu na slobode by tento opätovne páchal trestnú činnosť. Žalobca bol v čase svojho vzatia do väzby osobou s bohatou majetkovou trestnou minulosťou, keď bol už 8 krát súdne trestaný za majetkovú trestnú činnosť, 3 krát priestupkovo riešený v súvislosti s priestupkom voči majetku a zároveň v čase vzatia do väzby bolo voči nemu vedené ďalšie trestné stíhanie v štádiu po podaní obžaloby za majetkovú trestnú činnosť, a teda bolo viac než zjavné, že predchádzajúce tresty nevedli k náprave žalobcu ako majetkového recidivistu a nevedli k vedeniu riadneho života bez páchania majetkovej trestnej činnosti. Táto predchádzajúca trestná činnosť žalobcu mala potom za následok zavinenie žalobcu na uložení väzby. Pokiaľ išlo o majetkovú škodu uplatnenú žalobcom, v podobe ušlej mzdy vo výške 3 450 eur za obdobie väzby, žalovaná od

počiatku argumentovala, že táto nebola žalobcom preukázaná, keď tento nepreukázal, že bol v rozhodnom období zamestnaný (žalobca ako dôkaz predložil fotokópiu pracovnej zmluvy a potvrdenia o výške príjmov, v ktorých však boli uvedené rozdielne dátumy vzniku pracovného pomeru žalobcu, v pracovnej zmluve absentoval i údaj o výške mesačnej mzdy). Žalovaná poukazovala na to, že v čase vzatia žalobcu do väzby, žalobca zamestnaný nebol (zo zápisnice o výsluchu obvineného z 10. júla 2014 vyplývalo, že žalobca je nezamestnaný, pričom jeho posledným zamestnávateľom bol „. P. a nie „. L. L. H. a jeho čistým mesačným príjmom bola suma 62 eur, a nie suma 750 eur). Vzhľadom na uvedené, žalovaná zastáva názor, že odvolací súd bol povinný poskytnúť jej odpoveď na tak kľúčovú otázku, akou je zavinenie si väzby žalobcom, keď zavinenie si väzby predstavuje naplnenie negatívnej podmienky podľa § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.. V danom prípade potom nepostačovalo iba tvrdenie odvolacieho súdu, že sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Rovnako odvolací súd neposkytol žalovanej odpoveď na spornosť existencie nároku žalobcu na náhradu majetkovej škody, keď zo skutkového stavu veci nevyplývalo, že by bol žalobca v rozhodnom období (v čase pred vzatím do väzby) zamestnaný. Navyše vo veci bolo rozhodnuté medzitýmnym rozsudkom, pričom žalovanej námietky smerovali do základu nároku žalobcu. V ďalšom konaní, v ktorom by sa malo rozhodovať už len o výške nároku žalobcu, tak otázka zavinenia väzby, ako ani otázka existencie nároku na náhradu majetkovej škody, nemôže byť predmetom posúdenia.

12. V súvislosti s dovoľaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP žalovaná videla nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v dvoch ňou formulovaných otázkach:

„nesplnenie podmienok pre vydanie medzitýmneho rozsudku o existencii základu nároku v časti náhrady majetkovej škody, t. j. nevysporiadanie sa so všetkými spornými otázkami vyplývajúcimi z uplatňovaných nárokov, ktorých vyriešenie je nevyhnutné pre rozhodnutie o základe nároku (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP)“

„posúdenie otázky zavinenia si väzby v zmysle § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. ako výnimky zo zodpovednosti žalovanej za škodu (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP)“.

13. K posúdeniu otázky zavinenia si väzby samotným žalobcom, uviedla, že v čase vydania rozhodnutia o vzatí žalobcu do väzby, existovala dôvodná obava (vzhľadom na dovtedajšie správanie žalobcu), že by mohol pokračovať v majetkovej trestnej činnosti, ktorej sa opakovane dopúšťal, a teda bolo dané aj jeho zavinenie na vzatí do preventívnej väzby. Odôvodnenosť väzby žalobcu bola potvrdená aj uznesením Krajského súdu v Trenčíne z 28. júla 2014 sp. zn. 23To/49/2014, ktorý zamietol sťažnosť žalobcu proti rozhodnutiu o jeho vzatí do väzby. Podľa názoru žalovanej, ak ani viacnásobné právoplatné odsúdenie za majetkovú trestnú činnosť, trestné konanie za inú majetkovú trestnú činnosť v štádiu po podaní obžaloby v čase vzatia do väzby nemajú predstavovať také konanie žalobcu (zákon č. 514/2003 Z. z. pritom nikde neurčuje, že by malo ísť o aktívne konanie obvineného priamo pri jeho zadržaní, naplnenie zavinenia nie je viazané ani na čas ani spôsob, akým k tomuto zavineniu došlo), ktoré odôvodňovalo obavu, že bude pokračovať v trestnej činnosti, je otázkou za akých okolností (konkrétnych, vzťahujúcich sa k osobe obvineného, nielen všeobecne vymenovaných dôvodov väzby v zmysle § 71 Trestného poriadku) by súdy vôbec mali ustanovenie § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. aplikovať. Ak mal odvolací súd za to, že si žalobca väzbu nezavinil sám, a to aj napriek tomu, že bol mnohonásobne právoplatne odsúdený za majetkovú trestnú činnosť, pričom v súvislosti s podozrením zo spáchania ďalšej majetkovej trestnej činnosti bol vzatý do väzby a zároveň bolo v čase rozhodovania o vzatí do väzby voči nemu vedené ďalšie trestné konanie v štádiu po podaní obžaloby, dopustil sa odvolací súd nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom išlo o posúdenie právnej otázky, ktorá nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP).

14. K prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP žalovaná uviedla, že ak súd rozhoduje medzitýmnym rozsudkom, musí posúdiť a rozhodnúť o všetkých sporných otázkach, ktoré sa týkajú uplatňovaného nároku, okrem samotnej výšky nároku. S poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/80/2007, 1Cdo/76/2008, 4Cdo/358/2013, 5Cdo/160/2014, 4Cdo/194/2017, 5Obdo/5/2011, 4Cdo/2/2018 žalovaná zastáva názor, že v danej veci neboli splnené

podmienky na vydanie medzitimneho rozsudku, nakoľko vznik majetkovej škody nebol v konaní žalobcom preukázaný, resp. otázka vzniku majetkovej škody nebola spoľahlivo zistená a posúdená, a teda nemohlo byť rozhodnuté o základe nároku v časti skutočnej škody v podobe ušlej mzdy za obdobie väzby žalobcu. Z potvrdenia o výške príjmov a pracovnej zmluvy predložených žalobcom v konaní, vyplývali rozpory ohľadne dátumu vzniku pracovného pomeru, ktoré neboli odstránené. Navyše z uznesenia o vzatí žalobcu do väzby z 13. júla 2014 (ako aj zo zápisnice o výsluchu obvineného z 10. júla 2014) vyplývalo, že žalobca bol v čase vzatia do väzby nezamestnaný. Z tejto zápisnice vyplynulo aj to, že posledným zamestnávateľom žalobcu mal byť „. P. (a nie R. L. - L. H.) a jeho čistým mesačným príjmom bola suma 62 eur (a nie suma 750 eur). Vzhľadom na uvedené nebolo potom možné dospieť k záveru, že žalobca bol v rozhodnom období (bezprostredne pred vzatím do väzby) zamestnaný, a preto súdy nemohli rozhodnúť o danosti nároku žalobcu na náhradu majetkovej škody v podobe ušlej mzdy. Ak o takomto nároku súdy rozhodli medzitimným rozsudkom, rozhodli v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu.

15. Žalobca vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie zamietnuť. Rozhodnutia súdov považuje za správne, s tým, že väzba bola v jeho prípade nezákonná, a preto mu vznikol nárok na náhradu škody a nemajetkovej ujmy.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižšej inštancie treba zrušiť.

17. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (por. sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/209/2015, 3Cdo/308/2016, 5Cdo/255/2014).

18. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (por. sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

19. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania v CSP nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad. Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti dovolania - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch (por. sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

20. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie

právnej otázky).

21. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

22. V danom prípade žalovaná prípustnosť dovolania oprela o vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

23. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu do 30. júna 2016 považovala za vady zmätočnosti najzávažnejšie procesné nesprávnosti, ktoré bez ďalšieho viedli k zrušeniu napadnutého rozhodnutia (por. sp. zn. 1Cdo/345/2014, 2Cdo/43/2012, 3Cdo/98/2005, 4Cdo/344/2014, 5Cdo/101/2015, 6Cdo/292/2013, 7Cdo/500/2014, 8ECdo/259/2014). Aj za účinnosti novej právnej úpravy CSP je aktuálny právny názor, podľa ktorého prípustnosť dovolania nezakladá tvrdenie dovolateľa o existencii vady zmätočnosti, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (por. sp. zn. 1Cdo/127/2012, 2Cdo/609/2015, 3Cdo/29/2016, 4Cdo/133/2015, 5Cdo/467/2014, 6Cdo/5/2014, 7Cdo/7/2016, 8Cdo/450/2015).

24. Dovolateľka (predovšetkým) namietala zmätočnosť vady konania podľa § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

25. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

26. V súvislosti s námietkou žalovanej, týkajúcou sa nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd uvádza, že rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska Občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

27. V súlade s § 220 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce

skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné.

28. V preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom jednak súdu prvej inštancie a následne aj odvolacieho súdu k naplneniu vady vyplývajúcej z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Táto vada spočíva v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí súdov nižšej inštancie.

29. V odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie (ako i odvolacieho súdu) absentuje jasné a jednoznačné vysvetlenie, ako v danej veci posúdil všetky podstatné skutkové tvrdenia strán a vyhodnotil vykonané dôkazy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky vykonané dôkazy v ich vzájomnej súvislosti vo vzťahu jednak k záverom, že si žalobca nezavinil väzbu sám (t. j. súd sa riadne nevysporiadal s námietkou žalovanej, týkajúcou sa naplnenia negatívnej podmienky v zmysle § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.), ako aj, že mu vznikol nárok na náhradu majetkovej škody v podobe ušlej mzdy za obdobie výkonu väzby, hoci žalovaná počas celého konania namietala (a predložila aj dôkazy), ktoré boli v rozpore s tvrdením žalobcu, že pred vzatím do väzby bol riadne zamestnaný u zamestnávateľa L. - L. H. s čistým mesačným príjmom 750 eur a z toho vyplývajúceho právneho záveru o danosti nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe. Súd prvej inštancie síce konštatoval, že žalobca si väzbu nezavinil sám, avšak iba s poukazom na to, že uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia v spojení s rozhodnutiami súdov o vzatí žalobcu do väzby, boli (vzhľadom na neskorší výsledok trestného konania - oslobodenie žalobcu spod obžaloby) nezákonnými rozhodnutiami. Vôbec sa však nezaoberal (pre priznanie nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe) negatívnymi podmienkami pre priznanie tohto nároku, t. j. okolnosťami vylučujúcimi jeho priznanie, upravenými v § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z., hoci na ich existenciu žalovaná počas celého konania poukazovala. Iba strohé (všeobecné) tvrdenie súdu v odôvodnení jeho rozhodnutia o tom, že „neobstojí tvrdenie žalovanej, že nárok nebol daný, pretože žalobca bol 3 krát priestupkovo riešený, 8 krát súdne trestaný za majetkovú trestnú činnosť a v čase vzatia do väzby bolo voči nemu vedené ďalšie trestné stíhanie v štádiu po podaní obžaloby za majetkovú trestnú činnosť, a teda, že si väzbu zavinil sám“, nemožno považovať za riadne odôvodnenie a vysporiadanie sa námietkou žalovanej o naplnení/nenaplnení existencie dôvodu na nepriznanie nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe podľa § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.. Ustanovenie § 8 ods. 5 zákona o zodpovednosti za škodu vychádzajúc z logického a systematického výkladu je prvým predpokladom vzniku nároku, nakoľko je kumulatívnou podmienkou súčasné nenaplnenie žiadneho z negatívnych predpokladov, za ktorých nárok na náhradu škody nevznikne (§ 8 ods. 6 zák. č. 514/2003 Z. z.) to znamená, že nárok na náhradu škody nevznikne ani v prípade danosti niektorého z pozitívnych predpokladov vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe ustanovených v § 8 ods. 5 citovaného zákona.

30. Rovnako nepreskúmateľným bol i záver súdu, že žalobcovi prináleží nárok na náhradu majetkovej škody v podobe ušlej mzdy (rovnako iba s odkazom na nezákonné rozhodnutie o väzbe), keď sa súd vo svojom rozhodnutí vôbec nezaoberal námietkami žalovanej, že takýto nárok žalobcovi vzniknúť nemohol, keďže tento v rozhodujúcom čase zamestnaný nebol. Inak povedané, súd vo svojom rozhodnutí náležite nevysvetlil, ako sa v tomto smere vysporiadal s obranou žalovanej, že takýto nárok nemohol žalobcovi vzniknúť (z dôvodu jeho nezamestnanosti), resp. nevysvetlil, prečo považoval v tomto smere za preukázané tvrdenia žalobcu. Súd tak neodstránil tieto rozpory v tvrdeniach sporových strán, hoci išlo o skutkové okolnosti, ktoré boli pre meritórne posúdenie žalobného nároku (jeho samotnú existenciu) významné, či dokonca rozhodujúce. V rozhodnutí súdu prvej inštancie preto absentuje posúdenie a vysvetlenie otázky samotného vzniku (existencie) nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe, keď iba samotná nezákonnosť tohto rozhodnutia na priznanie tohto nároku nepostačovala. Ani odvolací súd sa následne v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysporiadal s týmito otázkami, ani pre vec podstatnými odvolacími námietkami a argumentmi žalovanej vo vzťahu k dokazovaniu, jeho vyhodnoteniu a samotnému právnomu posúdeniu otázky vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe a tým taktiež neodstránil nedostatky odôvodnenia rozhodnutia

súdu prvej inštancie. Odvolací súd iba vo všeobecnosti (a teda nepostačujúco) konštatoval správnosť záverov súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 1, 2 CSP), avšak bez toho, aby reagoval na podstatnú odvolaciu argumentáciu žalovanej. V tomto smere potom neobstojí jeho tvrdenie, že skutočnosťami namietané žalovanou bude možné zohľadniť až pri (ďalšom) rozhodovaní o samotnej výške náhrady škody, keď v spore bolo podstatným najskôr vyriešenie, či bol vôbec nárok na náhradu škody daný (a v tomto smere znela i argumentácia žalovanej).

31. Dovolaciemu súdu je známe, že nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP), avšak v danej veci nebolo zrejmé, k akým skutkovým záverom (pokiaľ išlo o to, či si žalobca mohol väzbu zaviniť sám a či bol/nel bol v čase vzatia do väzby zamestnaný, a teda či poberal príjem) súdy dospeli a na základe akých dôkazov, keď svoje právne závery o danosti nároku žalobcu na náhradu škody odvodzovali iba zo samotnej skutočnosti, že rozhodnutie o väzbe vykazovalo znaky nezákonného rozhodnutia. Pre otázky posúdenia i ďalších predpokladov pre vznik tohto nároku (jeho samotného základu, teda nie jeho výšky) a pre jeho priznanie medzitýmym rozsudkom, t. j. neexistenciu negatívnej podmienky podľa § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z., existenciu samotnej škody a príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím, však už žiadne skutkové závery z týchto rozhodnutí nevyplývajú.

32. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižšej inštancie sú nepreskúmateľné, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolateľke bolo znemožnené realizovať jej patriace procesné práva postupom súdu, na ktorý možno primerane aplikovať závery vyjadrené v stanovisku R 2/2016.

33. So zreteľom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti, dovolací súd v súlade s jeho rozhodovacou praxou nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci.

34. Napriek tomu najvyšší súd pre ďalšie konanie dáva do pozornosti, že otázka „či predchádzajúce právoplatné odsúdenie za úmyselný trestný čin rovnakej povahy, ako je trestný čin, z ktorého je osoba, o ktorej väzbe sa rozhodovalo, obvinená, (treba) považovať za naplnenie ustanovenia § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. o zavinení väzby žalobcom (ak z uznesenia o vzatí do väzby vyplýva, že práve táto skutočnosť bola rozhodujúca pre vzatie osoby do väzby)“ bola už opakovane nastolená v iných dovolacích súdom posudzovaných veciach.

35. Vo veci sp. zn. 2Cdo/154/2019 v podobných súvislostiach najvyšší súd uviedol, že obdobná právna otázka rozhodovacou praxou dovolacieho súdu bola už vyriešená, a to v rozhodnutí resp. správe prejednanej a schválenej plénom NS ČSSR o účinnosti zák. č. 58/1969 Zb. z 30. novembra 1977, sp. zn. Plsf 3/77, ktoré je možné považovať za ustálenú prax dovolacieho súdu a má svoj dopad aj na ustanovenie § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.. Z uvedeného rozhodnutia v podstatnom vyplýva, že „je ... nesprávne ... ak súdy dostatočne nezisťujú, či skutočne osoba vzatá do väzby svojím konaním dala príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia ... K vylúčeniu nároku na odškodnenie za väzbu ... treba, aby si obvinený sám väzbu zaviniť ... Pre vylúčenie nároku na odškodnenie za väzbu malo by však byť preukázané ... určité konanie obvineného, napr. pôsobenie na znalca, zastrašovanie svedkov, odstraňovanie dôkazov a pod., ktorým dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, lebo len v takomto prípade možno hovoriť o tom, že obvinený mal vinu na uvalení väzby. Nemožno preto jednoznačne vidieť zavinenie na uvalení väzby len v tom, že okresný prokurátor zdôvodnil vzatie do väzby konštatovaním, že išlo napr. o osobu niekoľkokrát súdne trestanú pre majetkové a iné delikty a vzhľadom na osobu páchatel'a je nebezpečenstvo, že by mohol ujsť alebo sa skrývať, aby sa vyhol trestnému stíhaniu a trestu, a že je tu dôvodná obava, že by mohol i naďalej pokračovať v páchaní trestnej činnosti obdobnej povahy. Zrejme nepôjde taktiež o zavinenie na vzatí do väzby ani vtedy, keď sa obvinený ku spáchaniu trestného činu nepriznal alebo odmieta vypovedať a tak svojím konaním vzbudzuje dôvodné obavy, že by mohol mariť vyšetrovanie pôsobením na svedkov alebo spoluobvinených ... Predmetná judikatúra ohľadne posudzovania viny obvineného na vzatí do väzby je aktuálna aj k § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.“

36. Vo veci sp. zn. 5Cdo/40/2019 najvyšší súd uviedol, že „zavinenie väzby samotnou osobou, ktorá žiada o náhradu škody, zákon o zodpovednosti za škodu bližšie nedefinuje, preto je interpretácia a aplikácia tohto zákonného ustanovenia zverená všeobecným súdom, ktoré o nárokoch na náhradu škody spôsobenej väzbou rozhodujú. Pri tomto rozhodovaní vychádzajú vždy z konkrétnych okolností každého jednotlivého prípadu, zistených z riadne vykonaného dokazovania, a na základe toho urobia právny záver o zavinení, resp. nezavinení väzby osobou žiadajúcou náhradu škody. V okolnostiach prípadu žalobcu bolo aj z pohľadu dovolacieho súdu nepochybné, že zavinenie žalobcu na uvalení predmetnej väzby nemožno vidieť len v tom, že išlo o osobu predtým niekoľkokrát súdne trestanú pre obdobný trestný čin, pretože vzhľadom na jeho správanie v dobe vzatia do väzby neexistovali žiadne konkrétne okolnosti a skutočnosti objektívne odôvodňujúce existenciu dôvodnej obavy, že by mohol pokračovať v trestnej činnosti obdobnej povahy. Samotná skutočnosť, že v predchádzajúcom období preukázateľne spáchal totožnú alebo obdobnú trestnú činnosť (za ktorú bol právoplatne odsúdený) sama osebe neznamená automaticky zánik jeho práva na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe v zmysle ustanovenia § 8 ods. 6 zák. č. 514/2003 Z. z. Zavinenie žalobcu na jeho vzatí do väzby nemožno vidieť ani v tom, že sa ako obvinený ku spáchaniu trestného činu nepriznal alebo že odmietol vypovedať, pretože len využil svoje procesné práva, ktoré v rámci daného štádia trestného konania mal.“

37. Podobnú otázku nastolila žalovaná aj v rámci dovolania, o ktorom rozhodol najvyšší súd vo veci sp. zn. 1Cdo/68/2020 (i keď v tejto veci rozhodol 18. augusta 2020, teda až po podaní dovolania v teraz posudzovanej veci, pozn.). V predmetnej veci najvyšší súd dovolanie žalovanej odmietol, a to z dôvodu, že dovolateľka nenastolila zákonom daným spôsobom otázku, ktorá by v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP zakladala prípustnosť jej dovolania. V uvedenej veci najvyšší súd uviedol, že „ak teda dovolateľka naznačuje vo svojom dovolaní, že ... skúšobná doba podmieneného odkladu výkonu trestu, alebo predchádzajúce nepodmienené odsúdenie môže viesť k tomu, že si ten ktorý obvinený týmto zavini vzatie do väzby sám, v dôsledku čoho takejto osobe nevznikne právo na náhradu škody, takáto argumentácia predstavuje iba polemiku s rozhodnutím odvolacieho súdu, resp. ide o námietky, ktoré sa týkajú spochybňovania správnosti skutkových zistení. Nesprávnym zistením skutkového stavu, prípadne len samou polemikou s rozhodnutím súdu nie je možné podľa CSP vymedziť dovolací dôvod, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci. Uplatnenie tohto dovolacieho dôvodu predpokladá spochybnenie správnosti riešenia právnych otázok odvolacím súdom (nie otázok skutkových). Podľa dovolacieho súdu takáto argumentácia v dovolaní absentuje. Dovolateľka sa de facto domáha opätovného právneho posúdenia ňou tvrdeného skutkového stavu v jej prospech. Takéto tvrdenia nemožno považovať za právne otázky vymedzené zákonom predpokladaným spôsobom“.

38. Ako však už bolo uvedené, vzhľadom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti (nepreskúmateľnosť rozhodnutí súdov nižších inštancií), dovolací súd nemohol pristúpiť k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci v ňou nastolenej otázke „zavinenia si väzby žalobcom“, keďže sa k nej dovolací súd bude môcť vyjadriť až potom, čo súdy nižších inštancií najskôr k jej riešeniu prijmu nejaký (preskúmateľný) záver.

39. Vzhľadom na vyššie uvedené, dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu a rovnakou vadou postihnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

40. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

41. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.